

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 484/2012-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika na neverejnom zasadnutí senátu 12. marca 2013 prerokoval sťažnosť P. C. a M. C., obaja bytom B., zastúpených spoločnosťou H., s. r. o., Advokátska kancelária, B., v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. P. K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 84/1991 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. C. a M. C. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 84/1991 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 84/1991 konať bez zbytočných priťahov.

3. P. C. a M. C. priznáva finančné zadostučinenie každému v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré im je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť spoločne a nerozdielne P. C. a M. C. trovy konania v sume 284,86 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osemdesiatšesť centov) na účet ich právneho zástupcu, spoločnosti H., s. r. o., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. augusta 2012 doručená sťažnosť P. C. a M. C., obaja bytom B. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 84/1991.

1. Zo sťažnosti vyplýva, že E. L. a M. L., obaja bytom B. (ďalej len „právni predchodcovia sťažovateľov“), podali 16. januára 1991 žalobu o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti. Vo veci „*bolo vydaných viacero rozsudkov súdu prvého stupňa, ako aj viacero rozhodnutí odvolacieho súdu*“, no napriek tomu „*nebolo ku dňu podania tejto sťažnosti stále právoplatne rozhodnuté a vec je opätovne prejednávaná súdom prvého stupňa. Vec nie je skončená ani po uplynutí viac ako 21 rokov od podania žaloby. Sťažovatelia (resp. právni predchodcovia sťažovateľov) sa vždy zúčastnili vytýčených pojednávaní a poskytovali súdu všetku potrebnú súčinnosť.*

Sťažovatelia sa na Okresnom súde Bratislava II listom zo dňa 12.10.2010 domáhali vytýčenia pojednávania a potom následne podali aj sťažnosť zo dňa 23.2.2011 proti porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Do dnešného dňa nie je vo veci prvostupňovým súdom rozhodnuté.“.

K žalovanej veci sťažovatelia uviedli, že „v danom prípade vystupujú ako podieloví spoluvlastníci len 3 subjekty a existujú reálne len 2 spoluvlastnícke podiely (spoluvlastnícky podiel sťažovateľ, ako aj ich právnych predchodcov patril/patrí do BSM). Obdobné prípady s identickým právnym a skutkovým stavom boli súdmi rozhodnuté v podstatne kratšom časovom období.“.

Nečinnosťou okresného súdu vznikla sťažovateľom podľa ich názoru „ujma spôsobená bezdôvodným predlžovaním stavu právnej neistoty, kedy všeobecné súdy nedokázali rozhodnúť... vec v primeranej lehote. Treba prihliadnuť aj na skutočnosť, že sťažovatelia v predmetnej nehnuteľnosti trvale žijú v spoločnej domácnosti a nemôžu danú nehnuteľnosť riadne užívať, keďže z dôvodu nesúhlasu odporcu nie je možné vykonať na nehnuteľnosti stavebné úpravy, ktoré sú vzhľadom na vek rodinného domu nevyhnutné. Potreba zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti je tak veľmi urgentná.“.

2. Ústavný súd prijal uznesením č. k. III. ÚS 484/2012-8 z 2. októbra 2012 sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie. Následne 17. októbra 2012 vyzval prostredníctvom jeho predsedníčky okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti, zaslanie relevantného súdneho spisu a na oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

3. Okresný súd doručil ústavnému súdu 20. novembra 2012 svoj súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci i vyjadrenie zákonného sudcu k vecnej stránke prijatej sťažnosti, v ktorom zdôrazňuje nadmernú pracovnú zaťaženosť z hľadiska počtu nevybavených vecí, ktoré mu boli po jeho nástupe na okresný súd (15. apríl 2003) pridelené. Zdôrazňuje, že „sťažovatelia vstúpili do konania namiesto pôvodných navrhovateľov až v priebehu konania“, a preto podal stručný prehľad úkonov okresného

súdu až v období po podaní návrhu na vstup sťažovateľov do konania (9. decembra 2004). Svoje vyjadrenie zákonný sudca uzatvára hodnotením, podľa ktorého „z jeho strany v konaní nedošlo k subjektívnym prietahom. Pokiaľ v niektorých štádiách konania došlo k väčším časovým odstupom medzi jednotlivými úkonmi súdu, bolo to spôsobené pracovnou zaťaženosťou sudcu.“. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedla, že „v predmetnom konaní sa jedná a skutkovo i právne náročnú vec“, že „neboli zistené prietahy v konaní, ktoré by boli zavinené sťažovateľmi“, a že „zistené prietahy v konaní boli spôsobené nečinnosťou súdu a tieto považuje za zbytočné zo strany súdu“.

Z chronológie, ktorá je súčasťou vyjadrenia okresného súdu, vyplývajú tieto procesné úkony žalovaného súdu v označenom konaní:

„16.01.1991 - návrh na vypořádanie podielového spoluvlastníctva podaný na Obvodný súd Bratislava 2 (najskôr zn. 11 Nc/13/1991, potom zn. 11C/84/1991)

18.04.1991 - termín pojednávania; odročené na neurčito s tým, že súd vyčká na ukončenie veci o neplatnosť kúpnej zmluvy pod zn. 11 C/86/1991

24.10.1991- termín pojednávania; odročené na neurčito za účelom vyžiadania spisu 11C/86/1991

22.01.1992 - vyžiadanie spisu 11 C/86/1991

01.04.1992 - vyžiadanie spisu 11C/86/1991

25.05.1992 - termín pojednávania; odročené na termín 10.06.1992

10.06.1992 - meritórne prejednávanie veci; odročené na termín 01.07.1992

01.07.1992 - odročené na 03.07.1992 za účelom vyhlásenia rozsudku

02.07.1992 - námietka zaujatosti podaná odporcom

03.07.1992 - z dôvodu námietky zaujatosti odročené na neurčito

08.07.1992 - spis predložený Mestskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o námietke

15.07.1992 - vrátenie spisu bez rozhodnutia, predčasne predložené, absentuje vyjadrenie predsedu senátu k námietke

27.07.1992 - opätovné predloženie spisu na Mestský súd v Bratislave

29.09.1992 - rozhodnutie Mestského súdu v Bratislave č. k. 9Nc/14/1992

16.10.1992 - spis doručený na Obvodný súd Bratislava 2
18.11.1992 - termín pojednávania; odročené na termín 30.11.1992
30.11.1992 - vyhlásený rozsudok
11.02.1993 - odvolanie navrhovateľov voči výroku rozsudku o trovách právneho zastúpenia
24.02.1993 - stanovisko odporcu k odvolaniu
11.03.1993 - spis predložený Mestskému súdu v Bratislave
19.03.1993 - uznesenie odvolacieho súdu č. 7Co/64/1993, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie
02.06.1993 - spis doručený na Obvodný súd Bratislava 2
08.09.1993 - termín pojednávania; odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, za účelom doručenia špecifikácie nákladov, pripojenie archívneho spisu, oznámenie mena znalca
13.12.1993 - termín pojednávania
17.05.1993 - uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania
25.07.1994 - doručenie znaleckého posudku
18.01.1995 - termín pojednávania; meritórne prejednávanie vecí, odročené za účelom predvolania znalca
30.01.1995 - odročené za účelom vyhlásenia rozsudku
01.02.1995 - ospravedlnenie odporcu z pojednávania a žiadosť o preloženie
02.02.1995 - vyhlásený rozsudok
03.04.1995 - odvolanie odporcu voči rozsudku
18.05.1995 - vyjadrenie zástupcu navrhovateľov k odvolaniu odporcu
01.06.1995 - predloženie spisu Mestskému súdu v Bratislave
15.08.1995 - rozhodnutie odvolacieho súdu č. k. 9Co/164/1995, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zrušený
12.09.1995 - spis doručený na Obvodný súd Bratislava 2
08.11.1995 - návrh odporcu na prerušenie konania
13.11.1995 - termín pojednávania; odročené na termín 22.11.1995
22.11.1995 - pojednávanie odročené na neurčito, za účelom doloženia špecifikácií účastníkov

30.12.1995 - predvolanie odporcu na informatívny výsluch
13.02.1996 - predvolanie odporcu a navrhovateľa na informatívny výsluch
24.04.1996 - termín pojednávania; zamietnutý návrh odporcu na prerušenie konania; pojednávanie odročené na termín 22.05.1996
21.05.1996 - uznesenie o priznaní znalečného
22.05.1996 - pojednávanie odročené - neúčast' odporcu (kúpeľná liečba)
10.07.1996 - odročené na neurčito z dôvodu predloženia spisu na Mestský súd v Bratislave (odvolanie odporcu voči uzneseniu zo dňa 21.05.1996)
13.12.1996 - predloženie spisu na odvolací súd
09.01.1997 - rozhodnutie č. k. 13Co/422/1996, ktorým bolo uznesenie potvrdené
14.02.1997 - spis doručený na Okresný súd Bratislava II
28.04.1997 - námietka zákonnej sudkyne
21.05.1997 - predloženie spisu na Krajský súd v Bratislave
15.07.1997 - rozhodnutie 28Nc/12/1997, ktorým bola sudkyňa vylúčená z prejednávania veci
04.08.1997 - doručenie spisu na Okresný súd Bratislava II
07.11.1997 - opatrenie predsedu súdu - prikázanie veci na vybavenie inému sudcovi v zmysle rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave
25.02.1998 - termín pojednávania; odročené na nový termín
01.04.1998 - (neúčast' odporcu) odročené na neurčito za účelom preverenia ďalšieho trvania PN odporcu
01.04.1998 - výzva odporcovi a zamestnávateľovi o oznámenie trvania (ukončenia) PN
22.04.1998 - oznámenie zamestnávateľa o ukončení PN odporcu
27.04.1998 - oznámenie odporcu, predloženie dokladu o ukončení PN
22.06.1998 - termín pojednávania; odročené na nový termín
22.06.1998 - uznesenie, ktorým súd konanie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia zastavil
23.09.1998 - termín pojednávania; odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania
08.04.1999 - nariadenie znaleckého dokazovania

16.06.1999 - odvolanie odporcu voči uzneseniu zo dňa 08.04.1999

15.07.1999 - vyjadrenie navrhovateľov k odvolaniu odporcu

03.08.1999 - predloženie spisu odvolaciemu súdu

16.09.1999 - rozhodnutie č. k. 19Co/197/1999, ktorým bolo odvolanie odporcu odmietnuté

13.10.1999 - spis doručený na Okresný súd Bratislava II

15.10.1999 - doručovanie rozhodnutia účastníkom

15.11.1999 - spis zaslaný znalcovi

11.01.2000 - žiadosť znalca o zabezpečenie dokladov a žiadosť o vyjadrenie súdu k nemožnosti zodpovedania niektorých otázok k znaleckému posudku

24.01.2000 - zaslanie stanoviska súdu znalcovi

27.04.2000 - doručenie znaleckého posudku

16.11.2000 - uznesenie o priznaní znalečného

11.12.2000 - odvolanie odporcu voči uzneseniu zo dňa 16.11.2000

16.05.2001 - odvolanie zaslané na vyjadrenie protistrane

13.02.2002 - oznámenie o vypovedaní plnej moci zástupcu navrhovateľov

18.03.2002 - informatívny výsluch

09.04.2002 - žiadosť zástupcovi navrhovateľov o oznámenie, či došlo k mimosúdnej dohode účastníkov

19.04.2002 - žiadosť zástupcu navrhovateľov o predĺženie lehoty na vyjadrenie do 15.05.2002

30.09.2002 - výzva zástupcovi navrhovateľov o oznámenie, či došlo k mimosúdnej dohode účastníkov

21.10.2002 - žiadosť zástupcu navrhovateľov o pokračovanie v konaní, nariadením pojednávania

20.05.2003 - opatrenie predsedu súdu - prikázanie veci inému sudcovi (z dôvodu preradenia zákonnej sudkyne na súd vyššieho stupňa)

03.11.2004 - predloženie spisu odvolaciemu súdu (odvolanie odporcu voči uzneseniu o priznaní znalečného)

31.10.2006 - rozhodnutie odvolacieho súdu č.3Co/354/2004, ktorým bolo uznesenie zo dňa 16.11.2000 zrušené

24.11.2006 - spis doručený na Okresný súd Bratislava II

22.06.2007 - doručovanie rozhodnutia účastníkom konania, výzva zástupcovi navrhovateľov

11.07.2007 - oznámenie právneho zastupovania

23.07.2007 - výzva znalcovi na vyjadrenie v zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu (zdôvodnenie vyúčtovania odmeny a prekročenia lehoty na vypracovanie posudku)

30.07.2007 - vyjadrenie znalca k dožiadaniu súdu

28.09.2007 - výzva znalcovi na vyšpecifikovanie vyúčtovanej odmeny za znalecký posudok

26.10.2007 - opätovné doručovanie výzvy znalcovi (z dôvodu neprevzatia zásielky)

27.11.2007 - urgencia znalcovi

10.01.2008 - rozpis položiek vyúčtovaného znalečného

25.02.2008 - uznesenie o priznaní znalečného

25.04.2008 - opravné uznesenie

25.04.2008 - uznesenie, ktorým bolo znalcovi uložená povinnosť o vrátení poplatku

04.06.2008 - príkaz znalcovi na úhradu sumy v zmysle uznesenia zo dňa 25.04.2008

17.06.2008 - uznesenie, ktorým súd pripustil zámenu účastníkov konania na strane navrhovateľov

11.07.2008 - odvolanie odporcu (voči rozhodnutiu o pripustení zmeny účastníkov konania)

27.08.2008 - predloženie spisu odvolaciemu súdu

31.03.2010 - rozhodnutie KS BA č. k. 3Co/211/2008, ktorým bolo odvolanie odporcu odmietnuté

08.04.2010 - spis doručený na Okresný súd Bratislava II

13.04.2010 - doručovanie rozhodnutia účastníkom konania

14.10.2010 - žiadosť o nariadenie pojednávania

06.04.2011 - stanovený termín pojednávania na deň 30.05.2011

30.05.2011 - pojednávanie odročené z dôvodu neúčasti odporcu (kúpeľná liečba)

05.09.2011 - termín pojednávania; pojednávanie odročené (pokús o mimosúdnu dohodu)

23.11.2011 - pojednávanie odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania

17.02.2012 - urgencia zástupcovi navrhovateľov na zaslanie otázok na znalca

23.02.2012 - doloženie otázok od zástupcu navrhovateľov

07.03.2012 - uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania

14.05.2012 - zaslanie spisu znalcovi

10.07.2012 - doručenie znaleckého posudku

10.10.2012 - uznesenie o priznaní znalečného

22.10.2012 - stanovený termín pojednávania na deň 03.12.2012.“

Žiadaný súdny spis doručil okresný súd ústavnému súdu 12. decembra 2012, ktorý ho okresnému súdu vrátil 27. februára 2013.

4. Ústavný súd zaslal 23. novembra 2012 právnenému zástupcovi sťažovateľov vyjadrenie okresného súdu s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

5. Svoje stanovisko doručili sťažovatelia prostredníctvom právneho zástupcu ústavnému súdu 11. januára 2013. V ňom vyjadrili súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci a k argumentácii okresného súdu uviedli, že *„voči zaslaným podkladom (vyjadrenie predsedníčky Okresného súdu Bratislava II zo dňa 14.11.2012 a vyjadrenie sudcu JUDr. M. S. zo dňa 9.11.2012) nemajú námietky“*.

6. Z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že ku dňu rozhodovania o sťažnosti nie je predmetné konanie právoplatne skončené.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

V súvislosti s posudzovaným konaním ústavný súd pripomína, že vzhľadom na to, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a že neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo alebo nedošlo k tzv. zbytočným priet'ahom v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začalo 15. februára 1993 (napr. I. ÚS 108/02). K tomu však ústavný súd považuje za potrebné upresniť, že aj keď nie je v zásade oprávnený skúmať a rozhodnúť o porušení základných práv pred 15. februárom 1993, neznamená to, že pri celkovom hodnotení, či za obdobie, ktoré od 15. februára 1993 uplynulo, došlo alebo nedošlo k porušeniu s'ťažovateľom označených základných práv, nemôže zohľadniť aj stav konania k uvedenému dátumu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00).

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom...

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

Ústavný súd si už pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

1. Posudzované konanie okresného súdu bolo iniciované návrhom právnych predchodcov sťažovateľov. Sťažovatelia vstúpili do konania v dôsledku procesno-právneho nástupníctva na základe singulárnej sukcesie (právni predchodcovia sťažovateľov previedli ako podieloví spoluvlastníci sporných nehnuteľností vlastnícke právo k podielom darovacími zmluvami z 5. februára 2001).

Keďže singulárna sukcesia (na rozdiel od univerzálnej sukcesie) nevyvoláva automaticky aj procesno-právne nástupníctvo (sukcesiu), musel konajúci okresný súd uplatňovanú zmenu svojím uznesením pripustiť. Na základe návrhu sťažovateľov na pripustenie zmeny účastníkov konania z 9. decembra 2004 okresný súd svojím uznesením č. k. 11 C 84/1991-532 zo 17. júna 2008 pripustil „*zámenu účastníkov konania na strane navrhovateľov tak, že z konania vystupujú navrhovatelia: 1. E. L., 2. M. L... a na ich miesto vstupujú: 1. P. C., 2. M. C...*“. Právoplatnosťou tohto uznesenia vstúpili sťažovatelia do predmetného konania v tom štádiu, v akom sa nachádzalo pred zmenou účastníkov konania (mutatis mutandis I. ÚS 52/01). Uvedená skutočnosť má podľa názoru ústavného súdu zásadný význam pre vymedzenie obdobia, ktoré podlieha posúdeniu namietanej protiústavnosti konania okresného súdu, pretože v uvedenom prípade v dôsledku súdom povolenej zmeny účastníkov konania nedošlo ku vzniku nového procesno-právneho vzťahu, ale k procesno-právnomu nástupníctvu v už existujúcom procesno-právnom vzťahu (IV. ÚS 222/03, I. ÚS 82/05, II. ÚS 373/06, III. ÚS 416/2011).

Aj s prihliadnutím na tento záver ústavný súd nemal pochybnosť o tom, že sťažovateľ môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietáhov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo tejto zmene (obdobne III. ÚS 182/2011).

2. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho

orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto na splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup okresného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

2.1 Základnými kritériami hodnotenia veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Ústavný súd je toho názoru, že konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva vzhľadom na jeho predmet a právnu povahu sporu nemožno po právnej stránke hodnotiť ako zložitú vec (napr. I. ÚS 24/03).

Právna úprava obsiahnutá v § 142 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov jednoznačne upravuje spôsob zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva súdom, ak nedôjde k dohode medzi spoluvlastníkmi.

Ak je zo žalobného návrhu zrejmé, čoho sa navrhovateľ domáha, a je aj správne označený okruh účastníkov konania, je povinnosťou súdu podľa § 100 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) postupovať v konaní i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Ústavný súd sa teda nestotožňuje s názorom okresného súdu o právnej náročnosti prejednávanej veci sťažovateľov.

Po stránke skutkovej nemožno v konaní podľa § 142 Občianskeho zákonníka vylúčiť náročnosť pri objasňovaní skutkového stavu veci. Faktickú zložitú veci nemožno teda vylúčiť a môže byť vyvodená neznalosťami, resp. odlišnými názormi spoluvlastníkov na predmet ich podielového spoluvlastníctva, čo následne vyžaduje znalecké dokazovanie a v nadväznosti na to určenie rozsahu a hodnoty podielového spoluvlastníctva.

Okresný súd vo svojom vyjadrení tvrdil skutkovú náročnosť žalovanej veci a ústavný súd z obsahu vyžiadaného spisu zistil potenciál istého stupňa skutkovej náročnosti, a to hlavne pri ustaľovaní hodnoty investícií vložených sporovými stranami do nehnuteľností v podielovom spoluvlastníctve. To si vyžiadalo aj znalecké dokazovanie.

Ústavný súd však poukazuje na skutočnosť, že v priebehu napadnutého konania okresný súd disponoval viacerými znaleckými posudkami (posudok Ing. J. M. z 29. decembra 1982, posudok Ing. L. P. z 5. januára 1983, posudok Ing. B. A. z 24. januára 1992, posudok Ing. M. G. z 18. júla 1994, posudok Ing. P. P. z 25. apríla 2000). Napriek tomu uznesením č. k. 11 C 84/1991-587 zo 7. marca 2012 znovu nariadil znalecké dokazovanie na účel určenia hodnoty nehnuteľnosti. Aj táto zistená skutočnosť je podľa názoru ústavného súdu dôkazom, že dĺžku stále právoplatne neskončeného konania (22 rokov) nemožno v žiadnom prípade ospravedlniť istým stupňom skutkovej náročnosti prejednávanej veci.

2.2 Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia prípadných zbytočných prietáhov v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovatelia, právni predchodcovia sťažovateľov aj ich právni zástupcovia sa zúčastňovali nariadených pojednávaní a na výzvy okresného súdu reagovali. Iba v období od 15. mája 2002 do 21. októbra 2002 možno spomalenie konania pričítať sťažovateľom, ktorí informovali okresný súd o pokuse mimosúdne existujúci spor vyriešiť.

2.3 Postup okresného súdu ako tretie kritérium posúdenia porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prietahy.

Obsah súdneho spisu (č. l. 110) nedokazuje žiaden dôvod, pre ktorý bolo potrebné pojednávanie 13. decembra 1993 odročiť „s tým, že vo veci bude ustanovený znalec z odboru stavebníctva“. Odporca predsa už 13. septembra 1993 doručil okresnému súdu označenie znalca (č. l. 87), už na pojednávaní 8. septembra 1993 bolo zreteľné, na aký účel má byť znalec ustanovený (č. l. 85), a odporca doručil 21. septembra 1993 okresnému súdu aj špecifikáciu nákladov vynaložených ním na sporné nehnuteľnosti (č. l. 93). Potom pojednávanie 13. decembra 1993, na ktorom sa žiadne dokazovanie nevykonávalo a okresný súd ho iba odročil so záverom o potrebe ustanoviť znalca, sa javí ako zbytočné. Okrem toho okresný súd znalca následne ustanovil až uznesením č. k. 11 C 84/91-114 zo 17. mája 1994, teda viac ako 5 mesiacov po predchádzajúcom pojednávaní.

Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 25. júla 1994 a najbližším procesným úkonom bolo pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 18. januára 1995, teda po takmer 6 mesiacoch.

Okresný súd bol bezdôvodne pasívny aj v období od pojednávania 23. septembra 1998, ktoré sa ukončilo so záverom o potrebe znaleckého dokazovania, do jeho nariadenia uznesením č. k. 11 C 84/91-366 z 8. apríla 1999 (viac ako 6 mesiacov).

Nečinnosťou sa postup okresného súdu vyznačoval v období od 27. apríla 2000, keď bol okresnému súdu doručený znalecký posudok, až do 18. marca 2002, keď okresný súd uskutočnil informatívny výsluch právneho zástupcu sťažovateľov (viac ako 1 rok a 10 mesiacov). V identifikovanom období síce okresný súd rozhodol uznesením o priznaní znalečného (16. novembra 2000) a proti predmetnému uzneseniu bolo podané odvolanie, čo si vyžadovalo štandardný postup prvostupňového súdu po podaní odvolania, no takéto úkony ústavný súd nepovažuje za úkony okresného súdu vo veci. Znaleckým posudkom v priebehu celého vymedzeného obdobia okresný súd disponoval a rozhodovanie o znalečnom, ktoré sa predĺžilo v dôsledku opravného prostriedku odporcu, nepredstavovalo prekážku pre ďalšie úkony žalovaného súdu vedúce k meritórnemu rozhodnutiu.

Aj po podaní odvolania odporcu proti uzneseniu o priznaní znalečného okresný súd 16. mája 2001, teda po viac ako piatich mesiacoch, uskutočnil jednoduchý procesný úkon – doručil odvolanie na vyjadrenie protistrane.

Najdlhším obdobím nečinnosti okresného súdu v posudzovanom konaní bolo obdobie od 21. októbra 2002, keď právny zástupca sťažovateľov okresnému súdu oznámil neúspech pokusu o mimosúdne riešenie sporu a súčasne požiadal „*súd, aby vo veci ďalej konal nariadením pojednávania vo veci*“ (č. l. 483), do 3. novembra 2004, keď okresný súd predložil spisový materiál vo veci Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „*krajský súd*“) na rozhodnutie o odvolaní proti prvostupňovému uzneseniu o priznaní znalečného ustanovenému znalcovi Ing. P. P. (viac ako 2 roky). V tejto súvislosti pozornosť ústavného súdu neušla ani skutočnosť, že okresný súd uznesením č. k. 11 C 84/91-441 zo 16. novembra 2000 rozhodol o priznaní znalečného, odporca predmetné uznesenie napadol odvolaním doručeným 11. decembra 2000, no okresný súd vec na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu predložil až 3. novembra 2004, teda takmer štyri roky po podaní odvolania. Potom, ako bol 24. novembra 2006 spisový materiál vrátený z odvolacieho súdu okresnému súdu po rozhodnutí o odvolaní odporcu, okresný súd až v júni 2007 odvolacie uznesenie doručil účastníkom konania (7 mesiacov).

V nasledujúcom období až do 17. júna 2008 okresný súd vychádzajúc z právneho názoru odvolacieho súdu zisťoval skutočnosti relevantné pre rozhodnutie o znalečnom. Ústavný súd tu opätovne poukazuje na absenciu akejkoľvek prekážky pre postup okresného súdu v merite veci v uvedenom období. Opätovné rozhodovanie o znalečnom nijak procesne a ani hmotno-právne nedeterminovalo postup súdu v predmete sporu.

V predchádzajúcom odseku kritizovaný postup okresného súdu dokresľuje i rozhodovanie o návrhu sťažovateľov na ich vstup do konania na strane navrhovateľa. Predmetný návrh sťažovateľov bol okresnému súdu doručený 9. decembra 2004, no okresný súd o ňom rozhodol až uznesením č. k. 11 C 84/1991-532 zo 17. júna 2008, hoci vzhľadom na skutkový základ, o ktorý sťažovatelia svoj návrh opreli (darovanie sporných podielov na nehnuteľnosti), nemožno hodnotiť rozhodovanie o zmene účastníkov konania na strane navrhovateľov vôbec ako náročné.

Po vrátení veci okresnému súdu z krajského súdu a doručení odvolacieho rozhodnutia účastníkom konania (apríl 2010) okresný súd konal až 30. mája 2011 nariadeným pojednávaním (13 mesiacov).

3. V priebehu posudzovaného konania okresný súd spisovým materiálom nedisponoval v celkovom rozsahu 4 roky a 11 mesiacov, keď vec bola predložená odvolaciemu súdu na účel rozhodovania o opravných prostriedkoch a námietkach odporcu. Po zvyšnú časť (viac ako 17 rokov) 22 rokov trvajúceho konania však okresný súd spisom disponoval ako rozhodujúci orgán verejnej moci. V jeho postupe ústavný súd identifikoval bezdôvodnú nečinnosť v rozsahu 7 rokov a 5 mesiacov. Okresnému súdu však treba vytknúť aj nesústreďený a neefektívny postup pri rozhodovaní o čiastkových procesných otázkach (priznávanie znalečného) nemajúcich priamy vplyv na rozhodnutie o merite veci. Okresný súd sa v týchto obdobiach nevenoval s náležitou pozornosťou rozhodovaniu vo veci samej, a tým bezdôvodne predlžoval stav právnej neistoty účastníkov konania.

Ďalej ústavný súd zdôrazňuje, že okresnému súdu odvolací súd vytkol už pri prvom zrušení rozsudku vo veci samej nedostatočne zistený skutkový stav veci (č. 1. 79), pričom okresný súd sa dôsledne záväzným právnym názorom v ďalšom konaní neriadil, čo mu odvolací súd pri zrušení druhého meritórneho rozsudku vytkol (č. 1. 202). Teda aj v procese zisťovania skutkového stavu veci ako základu pre rozhodnutie v spore sa okresný súd dopustil chýb majúcich v konečnom dôsledku význam aj z hľadiska základného práva účastníkov garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Všetky uvedené nedostatky v postupe okresného súdu majú za následok skutočnosť, že do dnešného dňa predmetné konanie okresného súdu nie je právoplatne ukončené, trvá už viac ako 22 rokov, čo sa v podmienkach právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) v ústavnej rovine javí už ako odmietnutie spravodlivosti účastníkov konania. Samotná zistená dĺžka konania je v posudzovaných okolnostiach prípadu dôkazom postupu okresného súdu porušujúceho základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj ich právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

4. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti navrhli takéto rozhodnutie, preto ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu). Na uvedenom závere nemení nič ani informácia doručená okresným súdom ústavnému súdu 30. januára 2013, podľa ktorej odporca údajne 9. januára 2013 zomrel. Strata spôsobilosti odporcu byť účastníkom konania ako následok jeho úmrtia totiž nemá právne účinky ex lege (§ 107 OSP) a aj prípadná ochota do úvahy prichádzajúcich dedičov uzavrieť „*mimosúdnu dohodu*“ si vyžaduje ďalší procesný postup konajúceho okresného súdu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov garantovaného im čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj ich práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia.

Sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie v sume 19 000 €.

Ústavný súd stabilne judikuje, že cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 289/09).

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení vzal do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľov, ich správanie počas predmetného konania, a aj tú skutočnosť, že ústavný súd vo veci zistil porušenie základného práva. Pre rozhodnutie o priznanej sume finančného zadosťučinenia

bola rozhodujúcou i preukázaná skutočnosť, že sťažovatelia vstúpili do žalovaného konania na základe singulárnej sukcesie. Predmetom rozhodovania ústavného súdu pritom nebolo prípadné porušenie základného práva právnych predchodcov sťažovateľov, ktorí až do právoplatnosti uznesenia okresného súdu č. k. 11 C 84/1991-532 zo 17. júna 2008 boli účastníkmi posudzovaného konania. Preto vzhľadom na konkretizovaný cieľ priznania primeraného finančného zadosťučinenia a vzhľadom na individuálny charakter základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, s konštatovaním porušenia ktorého je spojená možnosť priznať primerané finančné zadosťučinenie, ústavný súd pre účely priznania primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľom považoval za rozhodné iba obdobie, v ktorom vystupovali ako právoplatne ustálení účastníci konania (teda od 7. mája 2010). Ústavný súd však takisto prihliadol na skutočnosť, že návrh na zmenu účastníka konania na strane žalobcu sťažovatelia podali už 9. decembra 2004 a iba v dôsledku nesústredeného a neefektívneho postupu okresného súdu bolo o tomto ich návrhu rozhodnuté až po troch rokoch a šiestich mesiacoch (17. júna 2008).

V okolnostiach posudzovaného prípadu berúc do úvahy spomenuté determinanty ústavný súd považuje za primerané priznať každému sťažovateľovi sumu 3 000 € (bod 3 výroku nálezu). Pri určovaní finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera ESLP, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia spoločnosťou H., s. r. o., Advokátska kancelária, B. Sťažovatelia si uplatnili trovy právneho zastúpenia v sume 323,49 €, a to za „2 právne úkony v zmysle § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 Vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z.“.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané pre každého z nich, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Tieto úkony boli vykonané v roku 2012. Sťažovatelia nepreukázali, že by ich právny zástupca bol platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto ústavný súd k vypočítanej sume náhrady trov nemohol pripočítať 20 % daň z pridanej hodnoty.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom v čase vykonania úkonov právnej služby (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa § 11 ods. 3 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 763 € pre úkony v roku 2012), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2012 odmenu v sume 127,17 €. Režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje 7,63 € za každý úkon právnej pomoci.

Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

S poukazom na výsledok konania mali podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia nárok na náhradu trov konania za štyri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2012 (dvakrát prevzatie a príprava zastúpenia, dvakrát písomné podanie – sťažnosť), preto základná sadzba tarifnej odmeny po znížení podľa § 13 ods. 2 vyhlášky v tomto prípade je 254,34 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál v celkovej sume 30,52 € (štyrikrát 7,63 €). Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia sťažovateľov je 284,86 €. Okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. marca 2013